

YUNANİSTAN

Ülkenin Potansiyeli

Günümüzde Yunanistan'ın inşaat ve altyapı sektörü, makroekonomik daralmaya paralel olarak, büyük düşüş yaşamaktadır. Bu dönemde, kamu harcamalarındaki mali kısıntılar ve özel sektörün kredi sıkışıklığı nedeniyle, sektör analistleri tarafından inşaat sektöründeki ortalama reel büyümenin durgun seyrettiği belirtilmektedir. Bazı altyapı projelerini finanse eden AB Fonlarının bu dönemde yeni ya da ekonomik olarak daha zayıf durumda olan ülkelere yönlendirildiği gözlemlenmektedir. Her ne kadar hükümet yeni projelerin planlamasını yapmakta ve bölgelerde yeni yatırımlar ve iş sahaları açmayı hedeflemekte ise de, bütün bu planlamaların ülkede yaşanan kredi sıkışıklığından negatif etkilenmesi beklenmektedir.

Kısa dönemde müteahhitlik sektöründe iniş trendi devam ederken, uzun dönemde altyapıya ilişkin fırsatlar sektörün optimistik düşünmesini sağlamaktadır.

Yunanistan'da pazara giriş stratejisinin doğru tespit edilmesi büyük önem taşımaktadır. Pazarın kendi yapısal özellikleri farklılıklar arz etmektedir. Kamu sektöründe açılan ihalelerde fiyat en önemli parametre olmakla birlikte bazı durumlarda Yunanlı bir partnerle hareket etmek kolaylaştırıcı bir etmen olabilmektedir. Ürün satmak isteyen şirketlerin dağıtım kanalları konusunda tecrübeli ve başarısını ispatlamış acente veya distribütör ile çalışması (ithalatın % 80'inin bu araçlar tarafından yapıldığı tahmin edilmektedir) Yunanistan pazarında avantaj sağlayabilmektedir. Satış sonrası destek pazarda tutunmanın en önemli şartlarından bir tanesidir.

Savunma sanayi, yenilenebilir enerji, enformasyon teknolojileri, sağlık ekipmanları, turizm pazardaki boşluklar olarak karşımıza çıkmaktadır. Son dönemde inşaat sanayinin büyümesi, özellikle büyük ulaşım projelerine ve altyapı yatırımlarına bağlı görünmektedir.

Proje Portföyü

Ulaşım altyapı projeleri:

- Girit adasının Kastelli şehrinde uluslararası havaalanı inşaatı (1 milyar Euro)
- Elefsina-Thriassio konteyner-lojistik merkez projesi (150 milyon Euro)
- Pire limanının genişletilmesi ve ek altyapı çalışmaları
- Preveza-Igoumenitsa otoyolunun genişletilmesi ve yenilenmesi (48.8 milyon Euro, sonucunun yılsonunda açıklanması beklenmektedir)
- Selanik metrosunun inşaat çalışmaları

Enerji Projeleri:

- Kozan şehrinde 200MW kapasiteli bir fotovoltaik park kurulması (Amerikan şirketi ile ortak girişim kurulmuş, 600 milyon Euro)
- Yunanistan-Bulgaristan Bağlantılı Boru hattı projesi (IGI Poseidon ve Bulgaria Energy Holdings şirketleri ortaklığında)
- Güney akışı boru hattı projesi (South Stream Greece A.Ş. tarafından gerçekleştirilecek; 19 ile 24 milyar Euro)
- Yunan-İtalyan Boru hattı projesi (Botaş, Edison ve DEPA ortaklığında)

BULGARİSTAN

Ülkenin Potansiyeli

2010'da inşaat alanında daralma yıllık bazda % 20'nin üzerinde, 2009'da ise % 68 olmuştur. Sektörde faaliyette bulunan ve piyasada kalmayı başaran firmaların bir kısmı, çalıştıkları alanları genişletme ve konut inşaatından altyapı inşaatına kayma yoluna gitmiştir. Belirsiz ekonomik ortam, finansman yetersizliği ve kısıtlı talep inşaat sektöründe engel yaratan başlıca faktörler olmaya devam etmektedir. Diğer taraftan, Bölgesel Kalkınma ve Bayındırlık Bakanı Rosen Plevneliev, 2011 yılında inşaat sektörüne yönelik 5 milyar leva değerinde kamu ihalesinin açılacağını açıklamıştır.

2020 yılına kadar olan ulusal yol önceliklerinin belirlenmesiyle ilgili çalışmalar bir yıldır sürmektedir. Ulusal yol önceliklerinin kesinleşmesi için ilgili kesimlerin görüşlerinin alınmasının ardından, konu Bakanlar Kurulu ve Meclis'e taşınacak ve birkaç ay içinde nihai hale gelecektir. Öncelikli yollar arasında, yedi otoyol, yedi tercihli yol, Tuna üzerinde iki köprü (Oryahovo-Belchet ve Silistre-Calasari) ve Şipka Dağı tüneli yer almaktadır. Strouma, Hemus ve Cherno More'nin stratejik önceliğe sahip üç otoyoldur.

Proje Portföyü

1. **Strouma:** Pan-Avrupa Ulaştırma Koridorunun parçasıdır. 2011 için ilk sırada yer alan öncelikli projedir. 2015 yılına kadar tamamlanması öngörülmektedir. 1.1-1.2 milyar Euro finansmana ihtiyaç duyulmaktadır.
2. **Hemus:** Adriyatik'i Karadeniz'e bağlayacak olan proje için 1.3 milyar Euro finansmana ihtiyaç duymaktadır. Öncelikli projedir.
3. **Cherno More** (Karadeniz sahili boyunca): 450 milyon Euro finansmana ihtiyaç duyulmaktadır. Öncelikli projedir. Proje, Varna geçidini de içermektedir.
4. **Trakia:** 8 numaralı Pan-Avrupa Ulaştırma Koridorunun parçasıdır. 248.1 milyon Euro'ya mal olması öngörülmektedir. Lot2,3,4'ün 2013'e kadar tamamlanması öngörülmektedir.
5. **Lulin:** 4 numaralı Pan-Avrupa Ulaştırma Koridorunun parçasıdır (Vidin- Sofya-Kulata). 185 milyon Euro'ya mal olması ve 15 Mayıs'ta hizmete açılması öngörülmektedir.
6. **Maritza:** Pan-Avrupa Ulaştırma Ağının bir parçasıdır. 2013'te tamamlanması öngörülmektedir. Lot 2 ve Lot 3 için yaklaşık 60 firma ihale dosyasını satın almıştır. Yüklenici firmanın şimdilik Haziran 2011'de seçilmesi öngörülmektedir.
7. **Kalotina-Sofya:** 10 numaralı Pan-Avrupa Ulaştırma Koridorunun parçasıdır. 405 milyon Euro bütçe ile 2015 yılında tamamlanması öngörülmektedir.
8. **Vidin-Botevgrad:** 185 kilometrelik yol, Vidin, Montana ve Vratsa geçitlerini de içermektedir.
9. **Ruşçuk-Makaza:** Baltıkları Karadeniz'e bağlayacak. Yolun Tuna 1 köprüsünden ve 2015'te hazır olması beklenen Şipka Dağı altındaki bir tünelden geçmesi öngörülmektedir.
10. **Ruşçuk-Şumen:** Tuna'yı Karadeniz'e bağlayacaktır. 105 kilometrelik yolun 200 milyon Euro'ya mal olması ve Operasyonel Ulaşım Programının gelecek döneminde finanse edilmesi öngörülmektedir.
11. **Gyueshevo-Sofya:** Adriyatik'i Karadeniz'e bağlayacaktır. 85 kilometrelik ve 220 milyon Euro bütçelik yolun yine gelecek dönem için planlanması yapılmaktadır.
12. **Rila:** Akdeniz'den gelen TIRlara kolaylık sağlayacak olan 143 kilometrelik yolun 420 milyon Euro'ya mal olması öngörülmektedir.
13. **Varna-Dourankoulak**
14. **Filibe-Asenovgrad**

ROMANYA

Ülkenin Potansiyeli

Romanya'da 2000 yılında gayrisafi milli hasılanın % 0,5'ini oluşturan inşaat sektörünün 2010 yılındaki payı yaklaşık %10 düzeyindedir. Romanya inşaatında konut yatırımlarına ve kamu binalarına giderek artan şekilde ağırlık verilmektedir. Halen 800.000 adet konuta ihtiyaç vardır ve bu sorununun çözülmesinin ortalama 20 yıl sürmesi beklenmektedir. Ayrıca, sektörde mevcut fırsatlar arasında konutların çok eski ve hasarlı (yakın geçmişteki depremlerden dolayı) olması nedeniyle yeniden yapıma veya tamirat, tadilat, restorasyon ihtiyaçlarının yarattığı iş fırsatları sayılabilir. Diğer taraftan, Romanya'da hidroelektrik santral için 5.000 civarında uygun yer bulunmasına rağmen bu kaynaklardan yararlanma oranı halen oldukça düşüktür. Türk müteahhitleri Romanya Piyasasında avantajlı durumdadır. Romanya'da oldukça köklü Türk İşadamları dernekleri bulunmaktadır. Romanya'nın genel durumunun AB ortalamasının aşağısında olması kalkınma fonlarından miktarsal olarak yararlanma imkanını artırıcı bir unsurdur ve bir fırsat olarak değerlendirilmektedir. Diğer taraftan, inşaat sektöründe kalifiye eleman açığı yüksek düzeydedir.

Proje Portföyü

Romanya Ulaştırma Bakanlığı tarafından uygulamada bulunan ve önümüzdeki dönem içinde kesinleşmesi beklenen projelere ait toplam bütçe 2011 - 2013 arasında intermodal terminallerin geliştirilmesi için 33 milyar Euro, modernizasyon planlarının geliştirilmesi ve 2014 - 2020 yılları arasında yapılması öngörülen intermodal terminaller için ise 4,7 milyar Euro olmak üzere, toplam 37,7 milyar Euro tutarında proje olduğu belirtilmektedir. Bunun dışında;

- Bükreş'in Kuzeyindeki Baneasa, Pipera, Tunari, Mogosoia, Corbeanca, Otopeni, Snagov gibi semtlerde konut inşaatları,
- 2007-2013 Döneminde 31 Milyar Avro'luk yapılandırma, tarım ve köy kalkınma fonlarının kullanımı kapsamında yapılacak altyapı inşaatları,
- Çok sayıda baraj inşaatları,
- Romanya'nın önümüzdeki dönemlerde üretmesi öngörülen fazla enerjinin nakli için Köstence-İstanbul arasında denizaltı elektrik nakil hattı inşaatı,
- Karadeniz Ekonomik İşbirliği çerçevesinde bölgede istikrarlı bir ekonomik kalkınma için Karadeniz Çevre Yolu Otoban Projesi kapsamında yapılması planlanan otoban inşaatları,
- NABUCCO Projesinin (5 milyar Avro'luk bir doğal gaz boru hattı projesi) Romanya etabı inşaatı,
- Avrupa'da Rhein-Main'e kadar su yoluyla girişi sağlayacak Tuna-Karadeniz Projesi kapsamında birçok liman ve köprü kompleksleri inşaatı,
- Orta Asya-Trabzon-Köstence AB Ulaşım Koridoru İnşaatı,

MAKEDONYA

Ülkenin Potansiyeli

Makedonya, Balkanlardaki jeostratejik pozisyonu sayesinde önemli bir transit geçiş ve dağıtım merkezi pozisyonundadır. Ülkenin altyapısı, ciddi şekilde geliştirme ve yenileme gereksinimi duyulmasına rağmen, Yunanistan hariç diğer bölge ülkelerinin altyapılarından daha iyi durumdadır. Makedonya'daki geniş dağıtım şebekesi, ülkeyi elektrik üretim ve dağıtım için cazip bir yer haline getirmektedir.

Bu çerçevede, Balkanların çok önemli bir noktasında bulunan, Avrupa Birliği aday ülkesi olarak ve siyasi ilişkilerimizin çok üst düzeyde ve sorunsuz bir nitelik arz ettiği Makedonya'nın müteahhithlik ve teknik müşavirlik hizmetleri anlamında önemli bir potansiyel taşıdığı düşünülmektedir.

Proje Portföyü

Ülkede 374 km uzunluğunda yeni otoyollar inşa edilmesi, onarılması, bakımının sağlanması ve işletilmesi için, doğu ve batı paketi olmak üzere iki paket halinde imtiyaz ihalesine çıkmıştır.

İ hidro güçten daha fazla faydalanılabilmesi için yeni enerji nakil hatlarının kurulmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Elektrik nakil hatları alanında Üsküp-Niş arasında yapılması planlanan ve 70 km'lik kısmı Makedonya'da kalacak olan 220 km'lik hattın inşası projesinin toplam maliyeti 48 milyon Euro olarak hesaplanmakta olup, söz konusu maliyetin 14 milyon Euro'luk kısmını Makedonya sağlamak durumundadır. 14 milyon Euro'nun 3 milyon Euro'luk kısmı MEPSO'nun öz sermayesinden, geri kalan 11 milyon Euro'luk kısmı ise Makedonya Hükümeti tarafından onaylanan devlet garantisi ile karşılanacaktır.

Doğal gaz boru hatlarında ise, Devebayır-Üsküp arasında mevcut olan 98 km'lik boru hattının dışında, uzunluğu 230 km olan Üsküp-Kalkandelen-Gostivar-Kicevo-Struga-Arnautluk sınırı hattı, uzunluğu 101 km olan Klecovce-Veles-Stip-Negotino hattı, Makedonya içindeki uzunluğu 25 km olan Bulgaristan Petric-Ustrumca hattının inşa edilmesi de orta vadede gündemde olan projeler arasında yer almaktadır.

Son olarak, yenilenebilir enerji kaynaklarının en önemlileri arasında yer alan rüzgar enerjisinden faydalanılması ve bu sektöre yabancı yatırımcı çekilmesi için çalışmalar başlanmıştır. Bu kapsamda, ülkedeki rüzgar enerjisine ilişkin potansiyelin analiz edilmesi için bir izleme programı için hazırlıklar gerçekleştirilmektedir.

ARNAVUTLUK

Ülkenin Potansiyeli

Arnavutluk müteahhitlik sektöründe konut, yol, kanalizasyon ve içme suyu projeleri başta olmak üzere, altyapıya yönelik çalışmaların yoğunluğu dikkat çekmektedir. Özellikle bu tür projelerde yabancı sermayeli İtalyan, Yunan ve Alman olmak üzere, teknik müşavirlik firmalarının kendi ülkeleri ve Büyükelçilikleriyle bağlantılı olarak faaliyet gösterdikleri ve projelendirme faaliyetlerinde buldukları bilinmektedir. Yol projelerinde ana üstlenici olarak da taşeron olarak da çok sayıda Arnavut firma çalışmaktadır. Yol projelerinin dışında, var olan limanların iyileştirilmesi ve yeni limanların hem yolcu hem de kargo hizmetleri için inşa edilmesi diğer projelerden sadece birkaçıdır.

Proje Portföyü

Ulaşım Projeleri

- Karayolu ulaşımı projeleri arasında Kuzey-Güney Koridoru, Doğu-Batı Koridoru, Üç fazda tamamlanacak Durres-Morine Koridoru, Dhermi-Saranda yolları ve Velipoja, Dardha, Butrint, Divjake, Patok, Lalez ve Spille'ye giriş yolları, Sarande-Konispol yolu, Leskovik-Tri Urat bolumu, Liqenas yolu, Has-Qafe Prush yolu, Arber yolu bulunmaktadır.
- Tirana'da ve diğer önemli şehirler Durres, İşkodra ve Vlora gibi şehirlerde yerel hükümet ile işbirliği yaparak uluslararası ve ulusal otobüs hatları için terminaller yapılacaktır.
- Durres limanı, ülkenin en büyük limanı olarak, yeni mastır planına göre ticari özerklikle '*landlord port*' haline getirilecektir.
- Vlora, Shengjin, Saranda limanları geliştirilecektir.

Enerji Üretimi ve Nakli Konusunda Projeler

- Vjosa nehrinin üzerinde inşaatı başlamış olan 93 MW güç ile Kalivac Hidroelektrik Santrali ; 350 MW güç ile Devoll nehri Hidroelektrik Santrali ; 40-70 MW'lik gücünde Ashta Hidroelektrik Santrali ; Orta ve küçük boyutta imtiyazla 200 MW'lik gücünde Hidroelektrik Santraller ; 97 MW güç ile Vlora Termik Santrali ; 200 MW güce kadar Fier Termik Santrali (iyileştirme) ; Elbasan - Podgorice 400 kv'lık bağlantı hattının inşaatı ; Tirana - Priştina 400 kv'lık bağlantı hattının inşaatı ; Tirana, Kashar'da 400 kv'lık yeni alt istasyonun inşaatı; Dispeçer Ulusal Merkezinin inşaatı ; Makedonya-Arnavutluk - İtalya yeni bir bağlantı hattının inşaatı; 220 ve 400 Kv'lık sistemlerin alt istasyonlarıyla güçlendirilmesi ve iyileştirilmesi.

Bölgesel Petrol ve Doğalgaz Dağıtımı

- İsviçreli EGL ve Norveçli Statoil şirketler birliği tarafından teklif edilen, Trans Adriatic Pipeline (TAP) doğu-batı gaz hattı projesi ; Hırvatistan, Karadağ, Arnavutluk arasında oluşturulacak Ionian Adriatic Pipeline -(IAP) gaz hattı projesi ; İsviçreli ASG şirketi tarafından sunulan Seman bölgesinde, Sıvı Doğal Gaz Terminalinin 1200 MW kapasiteli bir Termik Santral ile kombine halinde inşaatı projesi; "Trans European Energy BV " İtalya-Hollanda şirketi tarafından sunulan, Fier ilçesi deniz kıyısında Sıvı Doğal Gaz Terminalinin inşaatı projesi.

SIRBİSTAN

Ülkenin Potansiyeli

Sırbistan ile ekonomik ilişkilerimizin geliştirilmesinde müteahhitlik hizmetleri de önemli bir işbirliği alanı olmasına bağlı olarak Sırbistan'ın yeniden yapılanma sürecinde, enerji, karayolları ve demiryolları gibi projelerde Türk müteahhitlik firmalarının yer alabilecekleri düşünülmektedir.

Sırbistan enerji endüstrisi en geniş anlamıyla, petrol ve doğal gaz endüstrisi, kömür madenleri, elektrik güç sistemi ve endüstriyel enerjiden oluşmaktadır.

Bölgede yatırım için cazip sektörler arasında kimya, tekstil, inşaat ve inşaat malzemeleri ve yüksek teknoloji ürünleri gelmektedir.

Proje Portföyü

Elektroprivreda Srbije ile Çin Ulusal Makine ve Donanım Kuruluşu (CMEC) arasında Belgrad'ın 100 km güneydoğusundaki Kostolac termik santralının yeniden inşasıyla ilgili 800 milyon Euro'luk bir ön anlaşma 3 Şubat 2010'da imzalanmıştır. Santralin 2015 yılında tamamlanması beklenen bir proje kapsamında genişletilmesi planlanmaktadır.

Sırbistan'ın önem verdiği bir husus da yenilenebilir enerjidir. Küçük hidroelektrik santralleri (%14) coğrafi olarak ülkenin doğu ve batı bölgelerinde yer almaktadır. Güneş Enerjisi (%14), jeotermal kaynaklar (%4), rüzgar enerjisi (%5). Sırbistan'ın tarım için en elverişli bölgesi olan Vovvodina'da biyokütle enerjisi (%63) kullanılan enerji kaynakları arasındadır. Sırbistan'da yenilenebilir enerjiye yönelik tüm alanlarda yeni yatırım olanakları bulunmaktadır.

BOSNA HERSEK

Ülkenin Potansiyeli

Bosna Hersek, Yugoslavya'dan miras aldığı müteahhitlik geleneği çerçevesinde, müteahhitlik sektöründe iyi firmalara sahiptir. Halihazırda yurtdışında iş yapan firmalar bulunmaktadır.

Bosna Hersek'te aşağıda belirtilen bazı önemli altyapı projeleri gündemde olup, bunların gerçekleştirilmesi sırasında teknik bilgi, tecrübe ve finansman açısından yabancı firmalara ihtiyaç duyulacağı değerlendirilmektedir.

Proje Portföyü

Söz konusu projelerden yol yapımı ile ilgili olanların gayri resmi listesi aşağıda sunulmaktadır:

- Koridor Vc otoyolu
- Gradiška – Banja Luka – Mrkonjić Grad – Šipovo – Kupres otoyolu
- Prijedor – Banja Luka – Doboş – Šamac – Bijeljina otoyolu
- Tuzla – Oraşje otoyolu
- Donji Vakuf – Laşva anayolu
- Bihać – Izačić anayolu
- Sarajevo – Tuzla anayolu modernizasyonu / rekonstrüksiyonu

Diğer taraftan, Bosna Hersek'te 191 km'lik doğal gaz boru hattı bulunmakta olup, anılan hattın zaman içinde ülke çapında yaygınlaştırılması öngörülmektedir. Safhalar halinde gerçekleştirilecek olan genişletme çalışmalarının, 450 – 500 milyon dolara mal olması beklenmektedir.

Malumları olduğu üzere, Bosna Hersek hidro ve termo enerji kaynakları açısından zengin bir ülkedir. Söz konusu enerji kaynaklarından daha fazla yararlanmayı teminen ülkede yeni santraller kurmak için yatırım ve gelişim projeleri onaylanmıştır. Bu projelere göre, bölgede ve Avrupa piyasalarında tedarik açığını karşılamak için yeni tesisler kurulup mevcut olan tesisler genişletilecektir.

Enerji sektöründe tüm bu yatırım programlarının tamamlanabilmesi için Bosna Hersek'in kendi başına karşılayamayacağı sermaye yatırımları gereklidir. Bu nedenle Bosna Hersek bu projelerin gerçekleştirilmesine destek verebilecek stratejik partnerler ve finans enstitüleri aramaktadır.

HIRVATİSTAN

Ülkenin Potansiyeli

İnşaat sektörü, Hırvatistan'da son 5 yıl içerisinde hızla büyüyen ve bu özelliği ile de ülkenin GSYİH artışına önemli katkı sağlayan bir sektör durumundadır. Daha önce özellikle Alman ve Avusturyalı inşaat firmalarının hâkim olduğu Hırvatistan inşaat ve teknik müşavirlik sektörlerinde 2000-2009 döneminde yerli firmaların payı hızla artmıştır.

Buna karşılık 2011 yılında makroekonomik göstergelerdeki olumsuz beklentilere paralel olarak inşaat sektöründe de bir daralma beklenmektedir.

2001-2010 döneminde yoğun bir şekilde yürütülen otoyol inşaatının önümüzdeki dönemde sürdürülebilir olmayacağı yönünde bilgiler alınmaktadır. Ülkede 2010 yılında yalnızca 20 km.'lik bir otoyol inşaatı yapılacağı ilan edilmiş olup diğer tüm yol, köprü, köprüyol inşaatlarının ertelendiği açıklanmıştır.

Benzer şekilde ülkede mevcut bulunan limanların modernizasyonu çalışmaları çerçevesinde birçok limanda yenileme ve yeniden inşa projelerinin hazırlanması ve bu alanlarda ihaleye çıkılması planlanmışken kaynak sıkıntısı nedeniyle anılan projelerin ne ölçüde uygulamaya konulacağı hususunda da bir belirsizlik bulunmaktadır.